

Buskerud fylkeskommune

31. oktober 2025

Ref: 2025/9481 Innspill til Felles sti- og løypeplan for Hardangervidda

Høringsuttalelse – Felles sti- og løypeplan på Hardangervidda

Den Norske Turistforening (DNT) ble etablert i 1868 og er Norges største friluftslivsorganisasjon med over 340.000 medlemmer. Organisasjonen består av 56 medlemsforeninger med tilknyttede lokallag som har ansvar for rundt 600 hytter, 22.000 km med T-merkede stier og 5000 km kvista løyper. DNT arbeider for å fremme et enkelt, aktivt, allsidig og naturvennlig friluftsliv, for sikring av allemannsretten og friluftslivets natur- og kulturgrunnlag. Gjennom vårt hytte- og rutenett er vi en avgjørende tilrettelegger for både organisert og egenorganisert friluftsliv, og gjennom våre aktiviteter gjør vi det mulig for deltakere fra alle aldre og samfunnslag å ha friluftsliv som en del av hverdag og ferie

Dette høringsinnspillet omtaler forslag til generelle tiltak som berører flere av DNTs medlemsforeninger. Spesifikke geografiske tiltak omtales i innspill fra berørte foreninger.

Generelle innspill

DNT vil ta ansvar

DNTs hytter, stier og ruter gir folk over hele landet mulighet til å oppleve enkelt friluftsliv langs kysten, i skogen og på fjellet. Vårt mål er å legge til rette for et enkelt og naturvennlig friluftsliv, med lite fotavtrykk og lav terskel for deltakelse. Derfor jobber vi for at mer av friluftslivet kan skje utenfor villreinens leveområder, og for et mer villreinvennlig friluftsliv i fjellet.

DNT deler bekymringen for villreinen og vil bidra til å forbedre tilstanden i villreinområdene. Vi har allerede iverksatt mange tiltak, som å holde hyttene våre stengt i sårbare perioder, flytte stier og hytter og informere om hensynsfull ferdsel. I arbeidet med sti- og løypeplan og tiltaksplan for Hardangervidda ønsker vi å gjennomføre en rekke ytterligere tiltak.

Rammeverk og samordning

I forslag til tiltaksplan for Hardangervidda villreinområde skriver departementet at «*det er viktig at det sikres god samordning med tiltaksplanene i de enkelte villreinområdene i det videre arbeidet med kommende planer og strategier, og at tiltaksplanene som et utgangspunkt skal legges til grunn som et rammeverk for kommende planer*» (vår understreking). Flere pågående planprosesser gjør arbeidet med tiltak svært krevende,

spesielt på Hardangervidda. DNT mener føringen fra departementet er svært viktig og at det må følges opp på regionalt og lokalt nivå for å sikre forutsigbarhet og samordning i det videre arbeidet. Dette er også viktig for å unngå endringer av vesentlige premisser og tiltak som det er enighet om i tiltaksplanen. Sett fra vår side vil det være svært vanskelig å planlegge og gjennomføre tiltak som påvirker drift uten stor grad av forutsigbarhet. Vi forventer derfor at tiltaksplanene vil danne rammen for videre oppfølging gjennom sti- og løypeplan og andre planer og at det som nå vedtas i tiltaksplanene, opprettholdes over en viss tid slik at gjennomføring er mulig.

Når det gjelder den parallelle høringen av tiltaksplan for Hardangervidda villreinområde, oppfordrer departementet til at slutføringen av prosessen med sti- og løypeplan *«ser hen til den endelige tiltaksplanen Hardangervidda villreinområde som skal vedtas.»* Dette er en sentral føring som vi støtter og som vil bidra til forutsigbare rammer i vårt arbeid med å gjennomføre tiltak.

Helhetlige løsninger og handlingsrom for mer villreinvennlig ferdsel

I tråd med stortingsmeldingens føring om mer villreinvennlig ferdsel, er tilnærmingen i tiltaksplanene å finne helhetlige løsninger for rutenettet som frigjør arealer for villreinen, samtidig som en opprettholder et sammenhengende rutenett i mindre sårbare områder. Vi mener dette også bør ligge til grunn for sti- og løypeplanen og håper mange tiltak kan utformes slik at friluftsliv, trygge ruter og allmennhetens tilgang til fjellet ivaretas.

Vi har stor tro på og god erfaring med å kanalisere ferdselen gjennom kunnskapsbasert tilrettelegging, regulering av åpningstider og aktivt informasjonsarbeid. Hytte-til-hytte tradisjonen er en viktig del av DNTs tilbud, men vi erkjenner at det er behov for tilpasninger/omlegginger i rutenettet noen steder. Dette kan også kombineres og balanseres med utvikling av dagsturtilbud ut fra hytter i mindre sårbare områder (basehytter) som et ledd i å utvikle et mer villreinvennlig friluftsliv. Mange av tiltakene kan med andre ord gjennomføres med kompenserende tiltak som ivaretar friluftsliv på andre steder eller på andre måter, slik at summen av tiltak blir positiv for villreinen samtidig som ulempene for friluftslivet dempes. Dette forutsetter imidlertid et reelt handlingsrom for å dreie driften av enkelte turisthytter i retning av basehytter og for å legge til rette for nye ruter i mindre sårbare områder. Vi oppfordrer til at nasjonale, regionale og lokale myndigheter bidrar til dette gjennom nødvendige tillatelser og avklaringer i kommunale planer.

Treffsikre tiltak

En av hovedstrategiene i stortingsmeldingen om villrein er “mer villreinvennlig ferdsel. Begrensninger i ferdsel har konsekvenser for både friluftsliv, samfunn og økonomi som må veies opp mot effektene det vil ha for villreinen. Det er en viktig politisk føring som også sti- og løypeplanen må forholde seg til. Vi aksepterer begrensninger i friluftslivet og i vårt tilbud, men slike tiltak må være treffsikre, basert på best mulig kunnskap og besluttet etter en nøye avveining. Generelt mener vi at det bør prioriteres tiltak som målrettet bedrer forholdene som er pekt på i fokusområdene (særlig sårbare områder hvor det er konflikter med menneskelig påvirkning) og hvor tilstanden er dårlig.

En mer restriktiv arealpolitikk

Selv om det ikke ligger innenfor sti- og løypeplanens mandat, vil vi likevel påpeke behovet for en langt mer restriktiv arealpolitikk. For å bedre villreinens levekår er det avgjørende å stoppe videre nedbygging. Jo lenger tid det tar før tap av leveområder stanser, desto større

grep vil det kreve å kompensere på andre måter. For svake virkemidler i arealforvaltningen bidrar derfor til en utvikling hvor allmennhetens tilgang på sikt ofres, til fordel for videre nedbygging av villreinens leveområder til private formål og næringsutvikling. DNT mener derfor at ambisjonsnivået for arealforvaltningen i og rundt villreinområdene må være langt høyere.

Konkrete innspill

1.1 Informasjon og kommunikasjon

Informasjon og formidling er kostnadseffektive virkemidler og i tråd med prinsippet i stortingsmeldingen om minst mulig inngripende tiltak. DNT støtter forslaget og mener det er viktig å prioritere ressurser til dette. Vi tror de fleste ønsker å ta vare på naturen de ferdes i og gjøre gode valg, men mange mangler nødvendig kunnskap.

DNT vil fortsette å jobbe målrettet med informasjon og veiledning gjennom våre kanaler, spesielt den nasjonale turportalen UT.no. De siste årene har UT.no hatt stor trafikkøkning. Gjennom denne kanalen kan vi nå veldig mange og dermed bidra til å påvirke valg av turmål og ruter også i planleggingsfasen. Viktige tiltak er varsler i sårbare perioder, generell villreinformasjon knyttet til hytter og turbeskrivelser, samt kvalitetssikring av eksisterende innhold.

I tillegg vil vi styrke informasjonsarbeidet til gjester på hyttene, til medlemmer og turgåere generelt, samt ansatte og frivillige i medlemsforeningene. Dette innebærer blant annet videreutvikling av formidlingsprosjekt med villreinkurs på betjente hytter, opplæring av ansatte, digital informasjon gjennom sosiale medier, samt et digitalt villreinkurs for å styrke kompetansen til DNTs turledere.

Vi vil også påpeke at forbud mot/begrensninger i ulike former for friluftslivsaktivitet alltid må følges opp med informasjon om alternative muligheter (sykling, telting m.m.). Erfaringsmessig er det også lettere å overholde og skape aksept for restriksjoner hvis kommunikasjonen rundt alternativene er god.

2 Sonering – kanalisering av ferdsel

Vi støtter generelt tilnærmingen med sonering og kanalisering av ferdsel. Merkede stier har en kanalisierende effekt, og vi har flere gode erfaringer med å tilpasse rutenettet av hensyn til villreinen. Gjennom god kunnskap og samarbeid med forskning og forvaltning tror vi det er mulig å kanalisere trafikken og finne løsninger som ivaretar både villreinen og friluftsliv i fjellet.

2.1 Ferdsel til fots

Det vises her til medlemsforeningenes konkrete innspill.

2.2 Ferdsel på sykkel

Informasjon om regler for sykling er generelt veldig lite tilgjengelig. Vi etterspør mer informasjon om dette, både i digitale kanaler og fysisk. Som nevnt i punkt 1.1, støtter vi arbeidet med å tilrettelegge og synliggjøre anbefalte sykkelruter.

2.3 Ferdsel på ski

Påskan defineres i planen som to uker. Dette er noe mindre enn forslaget i tiltaksplanen som er påskan pluss en uke ekstra. Vi vil understreke at det er et betydelig arbeid å åpne hyttene på vinteren og besøket avhenger av været. Flere foreninger med betjente hytter påpeker at forslag til åpningstider ikke vil være økonomisk forsvarlig. Her er det variasjon med hensyn til drift, beliggenhet m.m., men flere hytter har allerede marginale besøkstall og vil med ytterligere begrensede åpningstider øke risikoen for å måtte stenge tilbudet på vinteren/hele året.

Vi foreslår åpningstid i påskan pluss 14 dager for alle aktuelle hytter unntatt basehyttene Mogen og Solheimstulen som kan ha mer fleksible åpningstider. De 14 dagene plasseres før eller etter påske avhengig av når påskan faller.

Når det gjelder kvisting vil vi bemerke at en må ta hensyn til været. Dette er en viktig faktor i det praktiske arbeidet i fjellet og foreningene trenger nok tid til å ta inn og sette ut kvist. Med klimaendringene forventes dette å kunne bli mer utfordrende. Vi mener det bør være rom for å utvide rammene for arbeidet ved behov.

3 Teltforbuddsoner

3.1 Teltforbudssoner langs Kvenna og mellom Mogen og Gjuvsjåen

Forslaget om teltforbud utfordrer allemannsretten, men vi har forståelse for at det likevel kan være et aktuelt tiltak. Vi vil presisere at tiltak må være begrunnet ut fra særlige hensyn, og at ikke det ikke er mulig å oppnå tilsvarende effekt med andre virkemidler. Også her vil det være et stort behov for informasjon, både om restriksjoner, eventuelle sanksjoner og ikke minst om alternative muligheter for telting. For å sikre effektiv etterlevelse, er det avgjørende at denne informasjonen er lett tilgjengelig digitalt i en planleggingsfase. Sikkerhetsperspektivet må også vurderes for f.eks. padlere dersom det ikke er mulighet for å søke ly på land ved behov.

4 Ferdselsforbud i kalvingsområder

DNT har forståelse for at det i særlige tilfeller kan være behov for tidsbegrensede ferdssrestriksjoner i et avgrenset område. Slike reguleringer må være begrunnet ut fra særlige hensyn til villrein, og det må legges til grunn at det ikke er mulig å oppnå tilsvarende effekt med mildere virkemidler. Slike forbud må også følges opp med god informasjon, både fysisk og digitalt.

5 Restaureringstiltak

Det vises her til medlemsforeningenes konkrete innspill.

6 Supplerende tiltak med samme mål

Vi vil understreke at DNTs tilbud ikke utgjør all ferdsel på Hardangervidda og at det er viktig at alle aktører nå bidrar slik at det i sum blir kraftfulle tiltak med positiv effekt. Fra vår side er dette også viktig for å få forståelse og legitimitet blant medlemmer og andre friluftsutøvere for at det i noen områder er behov for å begrense allmennhetens tilgang. Det forventes derfor at det gjøres nødvendige grep knyttet til motorferdsel, fritidsfiske og jakt, samt andre arealinngrep som hytteutbygging, veier og annen infrastruktur.

Omfanget av motorferdsel på Hardangervidda er betydelig, og behovet for samordning av praksis og oversikt over samlet belastning er spesielt stort. Våre innspill er beskrevet i [høringsuttalelse til tiltaksplaner av 4. juni](#), samt i høringsuttalelse til tiltaksplaner for Hardangervidda og Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei av 31. oktober.

7 Samarbeid om gjennomføring av tiltak

7.2 Forventninger til kommunene

Det vises til kommunenes handlingsrom for å bruk av plan- og bygningsloven og friluftsløven til å regulere ferdsel. Vi vil her understreke to viktige forhold:

For det første må slike reguleringer være godt begrunnet og basert på et oppdatert kunnskapsgrunnlag. Avgrensninger i tid og rom må også framgå i begrunnelsen.

For det andre mener vi at begrensninger og forbud gjennom bruk av rettslige virkemidler må være siste utvei. Hvis slike vedtak skal fattes, må kommunen begrunne hvorfor det ikke er mulig å oppnå tilsvarende effekt med andre virkemidler.

Når flere kommuner tar i bruk rettslige virkemidler for å regulere ferdsel i ulike områder, frykter vi også at det kan bli krevende å forholde seg til for turfolk. Behovet for lett tilgjengelig informasjon er stort. Vi mener det bør utarbeides planer for hvordan forbud og begrensninger skal kommuniseres ut til brukerne. Vi oppfordrer også til at fylkeskommunene tar ansvar for å sikre mest mulig enhetlig tilnærming og god samordning når retningslinjer og bestemmelser skal fastsettes.

7.2.3 Behandling av søknader om motorferdsel i utmark

Her vil vi påpeke at når DNTs hytte- og rutenett og åpningstider er avklart gjennom tiltaksplan og sti- og løypeplan, må det kunne gis nødvendige tillatelser til å sikre drift innenfor disse rammene, jf. departementets føring om at tiltaksplanene som et utgangspunkt skal legges til grunn som rammeverk. Vi ber om at dette presiseres i forslag til tiltak. Vi vil for øvrig også søke samarbeid med andre aktører for å effektivisere og samordne vår egen transport der hvor dette er aktuelt.

7.3 Forventninger til vernemyndighetene

Forslag til tiltak legger opp til at «verneforskrifter, forvaltningsplan og besøksstrategi rulleres slik at de er i tråd med vedtatt felles sti- og løypeplan». Vi minner her om Klima- og miljødepartementets føring i tiltaksplan for Hardangervidda hvor det understrekes at *«det er viktig at det sikres god samordning med tiltaksplanene i de enkelte villreinområdene i det videre arbeidet med kommende planer og strategier, og at tiltaksplanene som et utgangspunkt skal legges til grunn som et rammeverk for kommende planer»* (vår understreking). DNT foreslår at denne føringen legges til i forslag til tiltak.

7.4 Forventninger om samarbeid med grunneiere, rettighetshavere og andre samfunnsaktører

DNT ønsker å bidra til å bedre forholdene for villreinen og vil legge til rette for et godt samarbeid med relevante aktører om gjennomføring av tiltak. Vi reagerer imidlertid på at tiltak som stenging av hytter og nedleggelse av stier omtales som midlertidige tiltak, og at eventuell kompensasjon først skal vurderes etter en prøveperiode på 5 år. Det understrekes at det krever tid og ressurser både å bygge opp tilbud, gjøre det kjent, justere og ikke minst å legge ned. Avbøtende tiltak og kompensasjon bør da innrettes på en mest mulig hensiktsmessig måte og ikke styres etter fastsatte prøveperioder.

Når det gjelder praktiske avklaringer rundt stenging av turisthytter og nedlegging av stier, må dette drøftes i det videre arbeidet. Av sikkerhetsmessige årsaker er det viktig å ha en god plan for dette.

7.5 Forventninger om en ny §22 i naturmangfoldloven

I energi- og miljøkomiteens innstilling til villreinmeldingen (Innst.S 374 (2023-2024)) påpekte komiteen at *«allmannsretten framleis skal stå sterkt i villreinfeltet»*. Komiteens flertall mente også at *«det bør være høy terskel for å legge begrensninger på friluftsliv og ferdsel i norsk natur»* og videre at *«tiltak som begrenser arealinngrep, motorferdsel og andre typer belastninger alltid bør vurderes og prioriteres høyere hvis de kan gi like god effekt.»*

Dette innebærer at begrensninger i og forbud mot ikke-motorisert ferdsel må være aller siste utvei. Dette er også lagt til grunn i villreinmeldingen hvor regjeringen legger vekt på å bruke minst mulig inngripende virkemiddel for å kanalisere ferdselen.

DNT har likevel forståelse for at det i særlige tilfeller kan være behov for mer inngripende ferdselsregulerende tiltak. Vi mener at en ny hjemmel i naturmangfoldloven for å regulere dette utenfor verneområder må være begrenset til visse områder og perioder. Videre må det være begrunnet ut fra særlige hensyn til villrein og evt annet dyreliv, og det må legges til grunn at det ikke er mulig å oppnå tilsvarende effekt med mildere virkemidler.

Regulering av ferdsel i villreinområder må være basert på best mulig kunnskap og avveies mot hensyn til friluftsliv og allmannsretten. Det kan for eksempel innebære at reguleringene avgrenses til å gjelde kun visse former for ferdsel, eller at det stilles vilkår om at ferdselen skal følge merkede stier, i stedet for et totalforbud.

DNT stiller imidlertid spørsmål ved behovet for varige ferdselsforbud. Behovet for dette er ikke tilstrekkelig begrunnet i villreinmeldingen. Hvis en ferdselsregulering er ment å gjelde hele året, vil det uansett være viktig med en adaptiv tilnærming for å tilpasse reguleringen til ny kunnskap om villreinens arealbruk og ferdselsmønstre. Vi etterlyser en grundigere vurdering av behovet for permanente ferdselsreguleringer og en vurdering av om tilsvarende effekt kan oppnås med en hjemmel som er avgrenset til midlertidige tiltak.

Evaluering og oppfølging

Økt innsats for overvåking og evaluering er avgjørende for å lære av gjennomførte tiltak, for et oppdatert kunnskapsgrunnlag og for å styre utviklingen mot målene. Vi gjør nå flere omfattende endringer i vårt hytte- og rutenett og er opptatt av at disse tiltakene følges opp med tilstrekkelig overvåking. Dette må også samordnes med oppfølging og evaluering av tiltaksplanen for Hardangervidda.

Vi har imidlertid lite innsikt i hva som evalueres og hvordan. Siden mange av tiltakene berører oss, er det ønskelig å delta i prosesser/grupper som skal foreta vurderinger. Det er viktig at overvåking og evaluering dekker det som etterspørres fra flere hold.

Kompensasjon og finansiering av tiltak

DNT viser til Stortingets anmodningsvedtak 785 ifm. behandlingen av villreinmeldingen (Innst. 374 S (2023–2024)) hvor *“Stortinget ber regjeringa sikre gode avbøtande tiltak for frivillig sektor i dei tilfelle merkte stiar eller turishytter må leggjast ned eller flyttast.”*

Omlegging av rutenettet og tilpasninger til mer villreinvennlig ferdsel er et langsiktig arbeid som vil kreve støtte i flere år. Tiltakene som våre medlemsforeninger i de berørte områdene nå vil gjennomføre, vil beløpe seg til flere titalls millioner. Det inkluderer kostnader ved nedlegging/flytting av turishytter og etablering av erstatningshytter. I tillegg kommer

engangskostnader, samt økonomiske tap som følge av nedlegging/ begrensninger i virksomhet, i tråd med tildelingskriterier for posten. For å kunne gjennomføre våre tiltak forutsettes det naturlig nok at disse er fullfinansiert.

DNT mener at både nasjonale og regionale myndigheter bør bidra til at endringer i DNTs hytte- og rutenett kan gjennomføres så raskt som mulig der hvor det ligger til rette for det, og samtidig legge til rette for gjennomføring av tiltak i årene som kommer.

DNT ønsker å bidra til å bedre tilstanden for villrein, i et helhetlig og balansert samspill med andre parter. Vi håper våre innspill kan komme til nytte og ønsker lykke til i arbeidet med å ferdigstille planen!

Med vennlig hilsen

Inger Lise Blyverket
Generalsekretær

Ingeborg Wessel Finstad
Seksjonsleder natur og bærekraft

Elektronisk godkjent signatur